

**AKADEMİDE TOPLUMSAL CİNSİYET:
SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ ÖRNEKLEMİ**

**GENDER AT THE ACADEMY:
SAMPLES OF SOCIOLOGY DEPARTMENT**

**ГЕНДЕР В АКАДЕМИИ:
ОБРАЗЕЦ СОЦИОЛОГИИ**

Aylin ÇİÇEKLİ*

ÖZ

Türkiye’de son dönemlerde, Avrupa ülkeleri ile kıyaslandığında kadın akademisyen sayısında gözle görülür artış olmasına rağmen, eril iktidarın üst pozisyonlarda ve karar mekanizmalarında daha çok yer alması toplumsal cinsiyet rollerinin kesintisiz devam ettiğinin göstergesidir. Türkiye’deki kadın akademisyen oranının pek çok Avrupa ülkesindeki hemcinslerinden yüksek olmasına rağmen kadınların yönetim ve idari mekanizmalarda ve yüksek akademik kariyer basamaklarında temsiliyetleriyle paralellik göstermemektedir. Sosyoloji bölümlerini seçmedeki amaç, kız ve erkek öğrenci sayısı arasında hissedilir oranda kız öğrenci sayısındaki fazlalığa rağmen söz konusu çalışma hayatı olduğunda aradaki farklılığı ortaya koymaktır. Bu araştırmada kız öğrenci sayısı erkek öğrencilere oranla oldukça yüksek olan Türkiye’deki tüm sosyoloji bölümleri ele alınmıştır. Ayrıca amaç, toplumsal cinsiyet çalışmalarını diğer bilim dallarından daha ağırlıklı olarak ele alan sosyoloji bölümlerinin, kadın akademisyenler konusunda içine düştükleri handikapı ortaya koymaktır. Türkiye’de Sosyoloji bölümlerinde, Araştırma Görevliliğinden Profesörlüğe ilerledikçe kadın ve erkek akademisyenler arasındaki oransal ve bölgesel farklar ortaya konularak sebepleri tespit edilmeye çalışılacaktır. 1914’te ilk resmi kürsüsüne kavuşan sosyoloji bölümü, Mart 2016 yılı itibariyle 90 devlet ve vakıf üniversitesinde aktif olarak bilime katkı sunmaktadır. Türkiye’de tüm Sosyoloji bölümlerinde görev yapan toplam 946 akademik personele ait profiller üniversitelerin web siteleri ve YÖK Arama Motorundan ulaşılarak incelenmiştir. Elde edilen veriler SPSS programına aktarılarak çeşitli çapraz tablolar ile analiz edilerek yorumlanmıştır.

* Arş. Gör. ORCID ID: 0000-0002-3606-4351 Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü. (aylincekli@yyu.edu.tr)

Anahtar Kelimeler: Kadın akademisyenler, toplumsal cinsiyet, sosyoloji bölümü, kariyer, akademi

ABSTRACT

Although the observed increase seen in the number of female academicians recently in Turkey, it is an indicator of gender roles continue uninterruptedly that masculine power to take more places in top positions and decision making mechanism. Despite the higher proportion of female academicians in Turkey than Europe, women's representation in administrative, management and higher academic career steps is not parallel to this rating. The aim of choosing sociology departments is to show the difference between the number of boys and girls, although there is a considerable number of female students. In this study, sociology departments whose number of female students are quite high compared to male students were examined. It is also purpose of this research that the sociology department in which focus more on gender studies than other branches of science, to put forward of handicap of female academicians. in sociology in Turkey, and the reasons put forward regional proportional differences between men and women progresses, Research Assistant Professor of academics will be studied to determine. The department of sociology, which attained its first official status in 1914, is offering informative contributions to science within 90 universities in Turkey as of 2016. Information on a total of 946 academics working in sociology departments was achieved by the websites of universities and Higher Education Search Engine. The obtained data was analysed with cross table by the SPSS.

Keywords: Female academics, gender, sociology department, career, Academy.

АННОТАЦИЯ

в Турции в последние годы, несмотря на наблюдаемое увеличение числа женщин-ученых по сравнению с европейскими странами, является свидетельством того, что непрерывное продолжение более активное участие гендерных ролей в верхней позиции и механизмы принятия решений мужской власти. Хотя выше, чем во многих европейских странах, обрат доля женщин способность женщин в управлении и административных механизмов в Турции и, как представляется, коррелируют с представительством на самом высоком академической карьере. Цель выбора факультетов социологии состоит в том, чтобы показать разницу между количеством мальчиков и девочек, несмотря на то, что среди девушек много студентов. Число студентов мужского пола по сравнению с студентками в исследовании достаточно высоко были обсуждены все социологические отделы в Турции. Кроме того, цель состоит в том, чтобы выявить недостатки социологических факультетов, которые занимаются гендерными исследованиями больше, чем другие отрасли науки, посвященные женщинам-ученым. в социологии в Турции, а также причины, выдвигаемые региональные пропорциональные различия между мужчинами и женщинами прогрессирует, научный сотрудник, профессор ученых будет изучаться, чтобы определить. С марта 2016 года кафедра социологии, в которой в 1914 году была создана первая официальная кафедра, активно участвует в науке в 90 государственных и базовых университетах. Социология в Турции, который служил в общей сложности 946 научных сотрудников во всех профилях были рассмотрены доступа к веб-сайты университетов и YÖK Search Engine. Полученные данные были перенесены в программу SPSS и проанализированы различными кросс-таблицами.

Ключевые слова: Женские академики, пол, кафедра социологии, карьера, академия

Giriş

Osmanlı-Türk modernleşmesinin yaşandığı ve aslında amacının Avrupa medeniyetine katılmak ve Batılılaşmak olduğu dönem, kadınların modern kimlikler edinmesi adına çeşitli politikalar uygulanmıştır. Modern aile ve kadın yaratma politikaları aslında kadına da erkek ile eşit vatandaşlık hakkından ziyade kadınlara özgü toplumsal roller, kamusal alanlar ve durumlar oluşturarak hali hazırda var olan siyasal alandan ya dışlamış ya da ikincil bir konuma itmiştir. Asıl yapılan şey modernleşme adı altında ‘kadına özgü’ yeni alanlar inşa etmek olmuştur. Eril modernleşme söyleminde kadının yeni ev ve görevi de annelik olarak tanımlanmış olsa da, bu geleneksel anlamda değil daha eğitilmiş, ayakları üzerinde duran kadınlar üzerinden gerçekleşmesi vurgusu gerek gazetelerde gerekse de dönem romanlarında sıkça bahsedilmiştir. Toplumsal insanın temel stratejisi haline getirilen kadın biyolojikleştirilerek, yerli yerinde sağlam duran bir obje olarak algılanmaya devam etmiştir. Hatta daha ileri gidilerek Cumhuriyet dönemi romanlarında kadın ‘sokakta kafeslemek için evdeki kafesin arkasından kurtarılan’ (Güneş, 2005: 263), modernleşirse kötü yola düşme olasılığı yüksek ya da erkeği baştan çıkararak işlenmektedir. Türk modernleşmesinin kız çocuklarının eğitimi ve çalışmasıyla gerçekleşeceğine dair teoriler pratikte korku psikolojisine dönüşerek ikircikli bir tavır haline dönüşmüştür. Ev içindeki işlerden ve annelik rolünden uzaklaşma ihtimali kadının konumunu hafifmeşrepliğe ya da iffetsizliğe kadar düşürmektedir.

Türk modernleşmesinin devlet kurma aşamasında ortaya çıkan cinsiyet farklılıkları, erkekler ve kadınlar için farklı görev tanımları yaparak modern gündelik hayatın inşasını kadına, devlet ve siyaset yapma işini de erkeğe vermiştir. Bu durum bugün siyasi alanda kadınların erkeklere oranla ikinci konumda yer almasının tarihsel bir okumasıdır.

Uzunca süre kadın devrimi olarak nitelendirilen Cumhuriyet aslında aile ve kadın tahayyülünün eğitim ile nasıl şekillendirildiği üzerine kurulmuştur. Erken modernleşme dönemine kadar devlet ve kadın ilişkisi kılık-kıyafet ve kamusal alan yasaklamaları üzerinden ilerlerken 19. yy’ın ikinci yarısından itibaren ise okullaştırma ile kendisini göstermiştir.

Günümüz konjonktürel ortamında kadın ve erkeğe yüklenen toplumsal roller modernleşme hareketleriyle birlikte hızla değişmiştir. Yaşanan değişimin neticesinde gerek ev gerekse de iş ve eğitim hayatında bir takım rol değişimleri de meydana gelmiştir. Babanın evdeki otoriteye hakimliği (Kongar, 1995: 434) bugün kentleşme ve ekonomik gelişmelerle birlikte geleneksel görev dağılımının aksine değişmeye başlamıştır (Kıray, 1984: 72). Kentleşmenin de etkisiyle kadına dayatılan ev içi rollerde küçük de olsa dönüşüm yaşanmış buna paralel olarak da kadın ve erkek ilişkileri demokratikleşmiştir.

19. Yüzyıl burjuvazinin yükselişiyle birlikte, eğitim, gücü eline almak isteyenler için prestijli bir kapı olmuştur. Fakat cinsiyetçi bir yapıda olan eğitime (Julia, 2000) kadınların ve erkeklerin ulaşımı eşit düzeyde olmamıştır (Kezar, 2005). Bu sebeple uzun yıllar ve hatta halen de kadınların üniversitelerdeki yeri, konumu tartışılmaktadır. Kadınların üniversitelerde bilim kadını olarak yer alabilmeleri önce kadınların dersleri izlemesiyle başlamıştır. Ülkeden ülkeye değişmekle birlikte öğrenci olarak önce bazı bölümlere kabulleri gerçekleşmiş ya karma ya da kız-erkek ayrı olarak eğitime tabi tutulmuşlardır (Clark, 2008). Sadece akademide değil hayatın her alanında erkeklerin baskısına maruz kalan kadınların yükseköğrenime giriş yılları her ülkede farklılık göstermiştir. Costas’a (1996) göre İsveç’te

1865, Birleşik Krallık'ta 1869, Fransa'da 1890 ve son olarak da Almanya'da faşizmin etkisiyle 1909'u bulmuştur.

Modernleşme ile birlikte yaşanan toplumsal dönüşümler aile ve kadına yönelik tutumların gözden geçirilmesi gerekliliğini doğurmuştur. Kadın tanımının yapıldığı aile, ilk sosyalleşilen, ilk iletişim kurulan ve kadının ilk kimlik kazandığı mekan olarak karşımıza çıkar. Dolayısıyla ev içi rollerin kadın üzerine vazife edildiği ve erkeğin de bu vazifeden muaf tutulduğu yer olarak tanımlanır (Bora, 2011). Francis Bacon'un 'bilgi güçtür' deyişiyle başlayıp rasyonelleşmeyle adım atılan modernizmin temel sonuçlarından sadece birisi olan, kadının da kamusal alanda özellikle de akademiye kendisine yer edinmesi ve yerini her geçen gün sağlamlaştırması ve buna rağmen sesinin halen cılız çıkması bu araştırmayı yapmaya iten temel güçtür. Ayrıca araştırmının önemi ise daha önce kadının kamusal alanda görünürlüğü üzerine çok fazla araştırma yapılmasına rağmen, akademiye ve spesifik olarak da sosyoloji bölümlerinde yapılmış olması çalışmayı özgün kılmaktadır.

Araştırmının amacı, Türkiye'de üniversitelerde ve özellikle sosyoloji bölümlerinde görev yapan kadın öğretim üyelerinin Türk modernleşmesi bağlamında değerlendirilerek akademisyenlerin konumları üzerine bir değerlendirme yapmaktır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin varlığını kabul ederek, seçilen örneklem üzerinden nicel bir araştırma ile veriler ulaşılmıştır. Bu çalışmada sosyoloji bölümlerindeki tüm akademisyenlerin görev yaptığı üniversite, lisans, yüksek lisans ve doktora mezuniyet bölümleri, mezun oldukları üniversiteler, eğitimlerini hangi ülkelerde aldıkları ve uzmanlık alanları araştırılmıştır. Araştırma için gerekli veriler Şubat-Ağustos 2016 tarihleri arasında internet aracılığı ile üniversitelerin bölüm için ayrılan web sitelerinden ve YÖK Arama Motoru'ndan elde edilmiştir. Ayrıca bu iki kaynaktan erişilemeyen bilgilere, akademisyenlerin ismi taranarak yayınladığı akademik eserlerin içinde yer alan özgeçmiş bilgilerinden ulaşılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilerek yorumlanmıştır.

Dünyada Kadın Akademisyenler

Günümüzde her ne kadar eğitimde kadın-erkek eşitsizliğine yönelik yasalar çıkarılsa da öğrenme sürecinde de eşitliğin sağlanması gerekmektedir. Bunun için de kız ve erkek öğrencilere eşit muamelenin yanında, fırsatların eşit sağlanması, tüm öğrencilere önyargılı, cinsiyetçi yöntem ve materyallerin kullanıldığı konuların sunulmaması ve tüm öğrencilere kendini geliştirme özgürlüğünün eşit olarak sağlanması gerekmektedir (USAID, 2008). Birçok eğitim sisteminde geleneksel cinsiyet rollerinin pekiştirilmesi, toplumsal cinsiyet rollerini kişilerin içselleştirmelerine sebep olmaktadır. Bu duruma kadın çalışanlar tarafından bakıldığında süreci ne kadar da zorlaştırdığı görülmektedir. Hem geleneksel ev içi sorumluluklar, çocuk bakımı hem de iş hayatındaki makale, kitap yazma, konferansa katılma gibi etkinliklere katılma gibi sorumluluklar iş ve aile hayatının makul düzeyde gidişatını zorlaştırmaktadır (Gönen ve Hablemitoğlu, 2004; Kettle, 1996).

Hegemonik erkeklik alanı olarak kabul edilen kamusal alana kadının da çıkıp söz sahibi olması hakkı dünyanın hiçbir yerinde kadına altın tepsi ile sunulmamış, bu uğurda kadınlar uzun mücadeleler vermiş ve hala da vermektedir. Tıpkı toplumsal cinsiyet gibi yapay bir terim olan kamusal alanın toplumsal cinsiyet normlarıyla yeniden inşası sürecinde yoğun mesai yapan ataerkil düzenin kadın için sınırlarını çizdiği alanda kadın özgürlük mücadelesi vermektedir. Kurumlar kendi içindeki hiyerarşik yapılanmasını erkeği üste kadını alta gelecek statüde sınırlandırmış (Acker, 1992), özellikle akademiye kadınların sayısal fazlalığına rağmen konumsal olarak alt kategorilerde değerlendirilmektedir. Günümüzde kadının dahil edildiği mekanlar ya da kurumlar farklılaştırılmış, kadının kamusal alandaki yer edinme

çabası mesleki farklılıklar ile ilişkilendirilmiştir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda Batılı kadının da tıpkı Türk kadını gibi eril tahakküm ile mücadele alanları neredeyse aynıdır.

2014 yılı Avustralya Hükümeti Eğitim Dairesi Başkanlığının verilerine göre kadınların %43,6'sı alt düzey öğretim görevlisi (senior lecturer) iken sadece %29,9'u kıdemli öğretim görevlisi (above senior lecturer) olarak görev yapmaktadır. Erkeklerde ise bu oran kıdemsizlerde %56,4 iken kıdemlilerde %70'lere dayanmaktadır. Kadınların yarısından fazlası kıdemsiz öğretim üyeliğinde görev yapmaktadır. Ayrıca okutmanların %52,5'i ve daha alt kadroların %53,1'ini de kadınlar oluşturmaktadır. Dahası aynı konumda olmalarına rağmen kadın ve erkek akademisyenlerin maaşlarında da ciddi farklar olmakla birlikte erkeklerin ekstra gelir olarak aldıkları ek ders ücretleri de daha fazladır. Avustralya'da erkek akademisyenler kadın akademisyenlerden %15 daha fazla kazanmaktadırlar.

Kanada Öğretim Üyeleri Derneğinin 2010 raporuna göre, kadın profesörlerin maaşı, erkek profesörlerin maaşının %87'si olmakla birlikte, kadın profesörlerin %7,6'sı işsizlikle baş etmektedir. Avrupa'da Jack Grove 2013 yılında yapmış olduğu araştırmalarda şu sonuçlara ulaşmıştır. Avrupa'daki prestijli üniversitelerin kadın akademisyen oranı %40'tır ve Avrupa'daki kadın rektör yardımcılarının oranı ise sadece %15,5 olarak tespit edilmiştir. Danimarka'da %31, Norveç'te %31,7 ve İsveç'te %36,7 oranında kadın akademik personel görev yapıyorken, tüm Avrupa'daki kadın profesör oranı yalnızca %18'de sınırlı kalmıştır.

İngiltere Yüksek Öğrenim İstatistiklerine göre ise, İngiltere'de 2013 yılı itibarı ile kadın profesörlerin oranı %22,4 olmakla kalmayıp kadın akademisyenler %11,3 daha az ücretle çalışmaktadırlar; ayrıca bu oran bazı enstitülerde %27'ye kadar varmaktadır (www.timeshighereducation.com).

Ghara'nın 2016 yılında Hindistan'da yaptığı Yüksek Öğrenimde Kadınların Pozisyonu ile ilgili araştırmadaki bulgular, kadınların akademide yeterince temsil edilmediğini bulmuştur. Hindistan'daki profesör kadrolarının %25,5'i, okutman ve doçent kadrolarının %31,1'i ve okutman ve yardımcı doçent kadrolarının ise %38,5'ini kadınların oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Hindistan'da rektör yardımcılarının %3'ünü kadınlar oluşturuyorken, Hong Kong'da bu statüde kadın akademisyene rastlanmamıştır. Bu rakam Japonya'da %2,3 ve Malezya'da ise %15'tir.

ABD'de de durum çok iç açıcı olmamakla birlikte tüm memuriyetlerin içinde kadınların oranı %48,4 (2013) fakat bunların sadece %37,5'i kadrolu memurdur. Amerikan Üniversite Profesörleri Derneği 2014 raporunda kadın akademisyenlerin birçoğunun düşük akademik pozisyonlarda yer aldığı tespit edilmiştir. Tıpkı İngiltere'de olduğu gibi ABD'de de kadın-erkek akademisyenler arasında %12,8'lik kazanç farklılığı bulunmaktadır. 2013 yılında Mary Ann Mason'un New York Times gazetesinde çıkan köşe yazısına göre, aile olgusunun kadınların akademik hayatını etkilediğine vurgu yapılmıştır. Kadın akademisyenlerin sadece %40'ı evli ve çocuk sahibiyken, erkek akademisyenlerde bu oran %70'e çıkmıştır. Kadın dekanların oranı ise %19,3 ve dekan yardımcılarının da %33,1 olarak kayıtlara geçmiştir.

21. yüzyıl dünya üzerindeki kadın akademisyenlerin oranına baktığımızda erkeklere oranla çok geride kaldıkları görülmektedir, kaldı ki buna kadın akademisyenlerin akademinin üst düzeylerinde temsil edilmeyişinden de anlayabiliriz. Bu bağlamda geliştirilen ve kadınların akademideki deneyimlerini açıklayan metafor "cam tavan" aslında gerçekliği ortaya sermektedir.

Türkiye'de Kadın Akademisyenler

Türkiye özelinde baktığımızda ise kız çocukların okullaşmasına yönelik tartışmalar Tanzimat dönemiyle birlikte başlamış ve resmi ideoloji olarak devam etmiştir. Fakat kadınların eğitimi kariyer sahibi olmalarından çok iyi annelik ve eşlik yapmaları amacına

yönelik olmuştur (Durakbaşı, 2007; Kandiyoti, 1997). O dönemlerin milli meselesi haline gelen kızların eğitimi odak noktalarından biri olmuş ve hatta kız çocukların eğitimini engelleyenler ‘vatan haini’ olarak bile nitelendirilmiş, zira yeni nesli yetiştirmek kadınların temel görevi olmuştur (Çakır, 1996: 228). Erkeklerin değilken kadınların eğitimi üzerine her ideolojinin pragmatist beyanları, kadınların kamusal alandaki görünürlüklerini daha da belirsizleştirmiştir. Kız Rüştüyeleri ardından Kız Sanayi Mektepleri ile eğitim orta ve alt sınıf ailelerine kadar yayılmıştır. Kız Sanayi Mekteplerinde ev işi, müzik, sanat, Kur’an-ı Kerim okuma gibi iyi bir anne ve iyi bir eş olmanın gereklilikleri yeni oluşturulan dışil kamusal alanlarda sürdürülmüştür (Sancar, 2017: 219). Bu tarz kadınsı bilgilerin verildiği Kız Sanayi Mekteplerinin temeli ise Osmanlı haremindeki cariyelere verilen içerikle hemen hemen aynı olmuştur: kadınlık eğitimi. Zamanla Kız Enstitülerine dönüşen Kız Sanayi Mektepleri “kadınlık” eğitiminin yanı sıra erkeklerin aldığı eğitim yani matematik, fizik gibi daha ‘modern dersleri’ içeren konuma getirilmiştir. Ayrıca sadece kadın öğretmenlerin kızlara eğitim vermesi tabusu da yıkılarak erkek öğretmenlerin kızların eğitimine katıldığı döneme girilmiştir (Sancar, 2017: 219-222). İlköğretimden sonraki eğitimleri için Cevri Kalfa İnsa Rüştüyesi 1859’da ilk defa eğitime başlamıştır. 1870 yılında ise okullara kadın öğretmen yetiştirmek amacıyla Darülmuaallimat açılmıştır. İlköğretim kızlar için 1913’ten sonra zorunlu eğitim olmuş, kadınların yoğun talepleri, kadın hareketleri ve siyasi ideolojilerin etkisiyle 1914’te Darülfünun’da herkese açık dersler başlamıştır. Sonrasında sadece kadın öğrencilerin bulunduğu İnaş Darülfünunlar eğitime başlamış, lakin derslik ve hoca sıkıntısı sebebiyle 1921’de akademik karma eğitime geçilmiştir. Aslında bu yaşananları kadınların modernleşmesi olarak görmekten ziyade, okumaları dönemin ulus devlet kurma politikalarıyla ilişkili yapmak gerekmektedir. Kadınların kamusal alana çıkışları kadın özgürlüğü ya da eşitlikçi yaklaşımdan kaynaklanmamış, sadece yeni kurulan ulus devletin bir gerekliliği olarak görülmüştür. Bu sebeple kadının kamusal alanda rol ve sorumlulukları tartışılıyorken özel alanda kadına bahsedilen iş bölümü ve cinsiyet rolleri devam etmiştir (Kandiyoti, 1997: 126). Her ne kadar kadınların kamusal alana çıkmasındaki amaç farklı olsa da kadınların üniversitelere girmeleri ve görünürlüklerinin artması noktasında olumlu gelişmeler yaşanmıştır. İlk olarak 1932 yılında ‘Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi’ ne alınan kadın akademisyen ile akademinin kapıları kadınlara açılmıştır. 1934 yılında ise bu sayı 93’e ulaşmıştır (Köker, 1988: 123).

Türkiye’de kadınların üniversitelerde yer alması Batı’da yaşanan süreçten oldukça farklıdır. Üniversitelerin Türkiye’de doğuşu modernleşme sürecinin bir parçası olarak gelişmiş ve siyasal ideolojinin modern kadın sembolüne en uygun kurumlardan birisi olmuştur. Türkiye hem kadın akademisyen oranının hem de profesör kadrolarının Avrupa ve Amerika’dan yüksek olduğu ülke olmuştur. 1990 yılında yapılan bir araştırmaya göre Türkiye’de kadın profesör oranı %22,9 iken AB’de ortalaması %11, ABD’de ise %18 olarak istatistiklere yansımıştır (Özbilgin ve Healey, 2004). Türkiye akademisinde oranlar bu kadar yüksekken akademik hayatta boy gösteren erkek egemen yapının varlığı bu konu üzerinde bizi düşünmeye sevk etmiştir. Türkiye’de neredeyse kadın-erkek istihdam ve öğrenci sayıları birbirine eşit iken, gerek OECD raporlarında gerekse de BM raporlarında cinsiyet eşitliği konulu raporlarda gerilerde yer almamız şaşırtıcıdır. Pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de unvanlar arttıkça, kadın oranlarının düşmesi akademik camiada da cinsiyete dayalı bir tabakalaşmanın katmerlenmiş örneğidir (Acar, 1998). Toplumsal kurumlar, içinde yaşadıkları kültürün değerleriyle ve ideolojisiyle şekillenerek var olurlar. Akademi de bu toplumsal kurumlardan sadece birisi ve aynı zamanda kamusal yaşamın prestijli kurumlarından da

birisini oluşturmaktadır. Kadın-erkek eşitsizliği de toplumun her alanında olduğu gibi eğitim alanında da üzerinde durulması gereken önemli bir konudur.

Geçilen son 30 yılda gelişen yüksek öğrenim sektörü, 1990'lerden bu yana gerek kadın gerekse de erkekler için geniş kariyer imkanları sunarak devlet ve özel olmak üzere sayısını 29'dan 190'a çıkarmıştır. Bu gelişmeye paralel olarak da akademik personel sayısı her geçen gün artmaktadır. 1990'larda toplam 34 482 olan akademik personel sayısı 2016 yılı itibari ile toplam 155 168'e ulaşmıştır (YÖK, 2016). Bu gözle görünür oranda yaşanan artış bir takım personel eksikliği doğurmuş dolayısıyla kadınlar için yükseköğrenim sektörü statik kariyerlerini yukarıya doğru taşıyacakları büyük bir kaynak olmuştur (Healy vd. 2005). Avrupa'da ise durum Türkiye'den farklı işlemiştir. Avrupa'da üniversitelere öğrenci katılımı artarken, bu artış yükseköğrenimde kariyer fırsatlarına dönüşmemiştir. Sadece Portekiz ve İspanya bu artıştan faydalanmış ve Avrupa ortalamasının üzerinde akademide kadınlar istihdam edilmiştir. Ayaç ve Ayaç'a (2001: 20) göre, yeni özel üniversitelerle karşılaştırıldığında köklü ve eski üniversitelerdeki ödeme ve koşullardaki bozulmalar Türkiye'deki sektör genişledikçe belirginleşmiştir. Lakin henüz sektörde küçük bir paya sahip olan özel üniversitelerin artışının toplumsal cinsiyet düzenini nasıl etkileyeceği muamma. Türkiye örneğinde de olduğu gibi tıpkı Portekiz ve İspanya'daki gibi, bu katlanarak giden yeni sektör kadınlara fırsatlar sunmaktadır. Özellikle 1980 ve 1990'larda üniversitelerin merkezleştirilerek YÖK'e bağlanması, akademiye toplumsal cinsiyet açısından tarafsız kılmıştır. Özellikle akademisyenlerin performans dayalı kariyer yapmaları ve adayların şeffaf olarak başvurularında özgeçmişleri, yaptıkları bilimsel araştırmaları, makaleleri, danışmanlıkları ve kendi uzmanlık alanlarında yaptıkları her türlü bilimsel yapıtlar onlara kariyer basamaklarında tırmanmalarını sağlamıştır. Merkezileşmeyle beraber YÖK'e getirilen bu düzenlemeler, yükselmelerde teşvik veya seçim süreçlerinde doğrudan ya da dolaylı olarak toplumsal cinsiyet konularına gönderme yapmaktadır.

Artan kadın hareketlerinin yanı sıra gerek siyasi ideolojiler gerekse de yeni gelişmeler ile 1932 yılındaki ilk kadın akademisyenden 2017 Eylül ayı Devlet Personel Dairesi Başkanlığı verilerine göre 49,258 (profesör, doçent, yardımcı doçent, öğretim görevlisi ve araştırma görevlisi) kadın akademisyene ulaşılmıştır. Yaklaşık olarak bu rakam da toplam sayı içinde %44'e denk gelmektedir. 2016-2017 YÖK verilerine göre kız öğrenci sayısı 3,347,403, erkek öğrenci sayısı ise 3,930,505 olarak kayıtlara geçmiştir. Türkiye'de %46'lara çıkan kız öğrenci sayısı (ÖSYM, 2016), Dünya'da da her geçen gün artan bir trend izlemektedir. Hatta özellikle İngiltere'de kız ve erkek öğrenci arasındaki farkın giderek açıldığı ve artık kız öğrencilerin sayısının neredeyse her 6 üniversitenin 5'inde sayıca üstün olduğu vurgulanmaktadır. İstatistikler bu şekilde gittiği taktirde 2016 yılında İngiltere'de doğan kız bebeklerin %75'inin erkeklerden daha fazla üniversite eğitimine devam edeceği hesaplanmaktadır (www.bbc.com/news/education-36266753).

Genel olarak OECD 'Bir Bakışta Devlet Raporu'na (2017) göre dünyada kamu sektöründe çalışanların %53' ünü kadınlar oluşturuyor ve bu oran Türkiye'de %33,8 olarak hesaplanmış ve kadınların kamuda temsil edildiği en az dördüncü ülke olmuştur. Türkiye'deki kamu sektöründe yönetici kadınların ise sadece %8'ini kadınlar oluşturmaktadır, diğer OECD ülkelerindeki oran ise Türkiye'nin yaklaşık 4 katına denk gelmektedir. Genel tablo bu şekilde olunca akademi özelinde baktığımızda ise Türkiye'de kadınların erkeklerden daha fazla çaba harcamaları gerektiği su götürmez gerçektir.

Kadınların akademideki görünürlükleri Avrupa ve ABD ile kıyaslandığında Türkiye'de oldukça yüksek istatistikler sergilemektedir. Türk kadınının başarısı için birçok olası sebep sıralanabilir. Özellikle tarih, sosyal ve ekonomi bilimlerinde erkeklere göre

yüksek oranda var olan kadınlar yeni kurulan Cumhuriyet devletinin ilkelerini gerçekleştirmek (laiklik, cumhuriyetçilik, devletçilik, milliyetçilik gibi...) maksadıyla devlet politikası olarak akademiye adım atmışlardır (Healy vd. 2005). Zeytinlioğlu (1999) ve Kandiyoti (1997) akademik kariyerin, kadınlar için güvenilir, sağlam ve saygın bir seçenek olduğuna vurgu yapar. Akademi, ticaret ve girişimcilikten ziyade “saygıdeğer Türk kadını” için daha uyumlu, profesyonel ve güçlü bir imaj temsil etmektedir.

Türkiye’de kadının akademik camiadaki başarısını kabul ederken, hala hiyerarşik sıralamalarda görünmez olduğu hatırlanmalıdır. Kadın ve erkek profesör yüzdesine bakıldığında ya da kadın ve erkek rektör oranlarına bakıldığında (Tablo 1) toplumsal cinsiyet rollerinin baskınlığına şahit olmuş oluruz. Şentürk’ün (2015) Türkiye’deki kadın akademisyen üzerine yapmış olduğu çalışmadan “Çokuz ama yokuz” demesinin sebebi de bu olsa gerek. Yapılan birçok çalışmaya göre kadınların yönetici konuma getirilmemelerinin sebebi olarak cinsiyet ve kadının fiziksel koşulları gösterilmektedir. Aksine kadınların yetersiz temsilinin sebebi kadın düşmanı politikalar değil kadının aile ve iş hayatı arasına sıkışıp kalmışlığı denilebilir.

Tablo 1: Cinsiyete göre rektör sayısı ve kadın rektör oranı (2016)

	Toplam	Erkek	Kadın	Kadın Rektör Oranı %
Devlet Üni.	112	110	2	1,6
Vakıf Üni.	65	52	13	20
Toplam	177	162	15	8,5

(YÖK, 2016)

Türkiye’deki Üniversitelerin Sosyoloji Bölümlerinde Akademisyen Profili Akademide Genel Durum

Türkiye, Yükseköğretim tarihine 1933’te ilk olarak İstanbul Üniversitesi’nin kurulması ile başlayarak, ardından 1933-1970 yılları arasında sayı 9’a; 1971-1982 yılları arasında 27’ye; 1984-2000 yılları arasında 74’e; 2000-2010 yıllarında 156’ya ve en son olarak da 2011-2016 yılları itibari ile devlet ve vakıf üniversite sayıları 190’a yükselmiştir. Üniversite sayılarının sürekli artan trendleri beraberinde akademik personel ihtiyacını da doğurmaktadır. 1990-2016 yılları arasındaki akademik personel sayısı neredeyse %350 artarak sayısını 34482’den 155168’e çıkartmıştır. Kadın-erkek oranlarına baktığımızda ise kadınlar toplamda sadece %32’lik bir paya sahip iken bugün %44 ile Avrupa standartlarının çok üzerinde bir orana sahiptir (Tablo 2). OECD ‘Bir Bakışta Devlet Raporu’na göre kadınların Türkiye’de kamu sektöründe %33,8’lik temsiline karşın, akademiye %44 oranında kadın akademisyenin olması umut vericidir. Özellikle akademi gibi prestijli bir alanda kadın-erkek oransal eşitliği birçok Avrupa ülkesine göre toplumsal cinsiyet açısından Türkiye’nin daha dengeli olduğunu kanıtlamaktadır.

Tablo 2: 1990-2016 yılları arasında akademisyen kadroları ve cinsiyet dağılımları

		1990-1991	1995-1996	2000-2001	2005-2006	2010-2011	2015-2016
Profesör	Kadın	974	1388	2181	3149	4288	6626
	Erkek	3801	4725	6623	8692	11241	15790
Doçent	Kadın	559	1119	1605	1813	2735	5285
	Erkek	1874	2507	3644	3956	5751	9738
Yard. Doç	Kadın	1024	1713	3031	4861	7705	14214
	Erkek	2838	4080	7376	10268	14012	21087

Öğr. Gör.	Kadın	1509	1998	3492	5396	6844	9574
	Erkek	3660	4310	6648	8957	10676	12278
Arş. Gör.	Kadın	4810	7238	10017	12917	17603	23917
	Erkek	9346	11430	15563	15834	19066	23759
Uzman	Kadın	469	764	978	1075	1466	1897
	Erkek	679	955	1293	1520	1791	1968
Okutman	Kadın	1567	2237	3043	3630	4917	6341
	Erkek	1328	1576	2347	2672	3273	3954
Toplam	Kadın	10929	16480	24361	32858	45599	67578
	Erkek	23553	29630	43519	51927	65896	88590

(YÖK,2016)

Büyük resimde görünen kadınların %44 orana sahip olması maalesef ki kadro dereceleri arttıkça düşmektedir. 2015-2016 yılındaki kadın profesör oranı %30 iken, kadın doçent oranı %35, kadın yardımcı doçent oranı %40, kadın araştırma görevlisi oranı ise %50 olarak tespit edilmektedir. İstatistiklerden de anlaşıldığı gibi araştırma görevliliği kadrosundaki %50'lik eşitlik profesör kadrosuna doğru çıktıkça %30'a düşmektedir.

Akademik Kadroların Sosyo-Demografik Özellikleri

Akademide genel anlamda kadın-erkek oransal eşitliği yaşanırken 100 yılı aşkın süredir varlığını sürdüren sosyoloji bölümlerinde toplumsal cinsiyet algısının nerede durduğu merak uyandırmaktadır. Türkiye'de aktif olarak eğitim öğretim yapan Yüksek Öğretim Kurumuna bağlı toplam 190 devlet ve vakıf üniversitesi bulunmakta, bunların da sadece 90 tanesinde Sosyoloji Bölümü aktif olarak görev yapmaktadır. Araştırmamıza daha iyi ışık tutarak karşılaştırma fırsatı vermesi için Sosyoloji bölümleri 2016-2017 eğitim-öğretim yılındaki kız-erkek öğrenci oranlarına bakmak faydalı olacaktır. Tablo 3'den de görüldüğü gibi sosyoloji bölümlerindeki kız öğrenci oranı %79'u gösteriyorken erkekler ise %21 ile sınırlı kalmaktadır. Kız ve erkek öğrenci arasında gözle görülür miktarda fark varken, akademisyen oranları şaşırtmaktadır. Üniversitelerin web siteleri ve YÖK Akademik Arama Motorundan elde ettiğimiz verilere göre ise Eylül-2016 yılı itibari ile toplamda Sosyoloji bölümlerindeki akademik personel sayısı 946 ve bu rakamın %53,7'sini erkekler oluşturuyor; %46,3'ünü de kadınlar oluşturmaktadır (Tablo 4). Kadın ve erkek arasındaki neredeyse eşit oran aslında Türkiye'deki toplam akademisyenlerin de oranını temsil etmektedir. Genel olarak akademi alanında Avrupa'da kadın akademisyenlerin oranı %20 iken, Türkiye'de ise Akdeniz Üniversitesi'nin yapmış olduğu araştırma sonucunda kadınların oranının %50'ye vardığı sonucuna ulaşılmıştır. Lakin, adı geçen araştırmada kadın akademisyenlerin ve öğrencilerin daha çok "kadın mesleği" olarak adlandırabileceğimiz eğitim, iletişim, hemşirelik ve edebiyat fakültelerinde yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Oran "erkek mesleği" olarak addedilen mühendislik, tıp gibi alanlarda hem kadın akademisyen hem de öğrenci oranlarında düşüşü gösterir (www.sabah.com.tr). Özeldede ise sosyoloji alanında kadın-erkek oranı bahsi geçen araştırmaya göre neredeyse eşittir.

Tablo 3: 2016 yılı Türkiye genelinde Sosyoloji Bölümü kız-erkek öğrenci sayısı

	Kız	Erkek	Toplam
Devlet Üni.	3988 (%78)	1114 (%22)	5102
Özel Üni.	682 (%83)	138 (%17)	820
Toplam	4670 (%79)	1252 (%21)	5922

(www.yokatlas.gov.tr)

Tablo 4: Akademik Kadroların Cinsiyete Göre Dağılımı

	Sayı	Yüzde
Erkek	508	53,7
Kadın	438	46,3
Toplam	946	100,0

Akademik personelin unvan dağılımı incelendiğinde (Tablo 5) Yardımcı Doçent Doktor ve Araştırma Görevlisi kadrolarında sırasıyla %31,5 ve %33,6 ile yığılma olduğu görülmektedir. Ayrıca Doktor Araştırma Görevlisi ve Doktor Öğretim Görevlisi kadrolarında toplam %3,2'lik personel hali hazırda Yardımcı Doçent Doktor kadrosu beklemektedir. Profesör ve Doçent kadrolarına baktığımızda ise rakamların birbirine yakın olduğu gözlemlenebilir. 946 öğretim üyesi içinde 147 doçent (%15,5), 132 profesör (%14) bulunmaktadır. Araştırma görevlisi kadrosunun sayısının yüksek olması sosyoloji alanında akademiye olan ilgiyi gösteriyorken, sonrasında yardımcı doçent kadrosundan doçentlik kadrosuna olan neredeyse yarı yarıya düşüş de aslında akademi alanındaki kısırlığı göstermektedir. Doçent olmak için gerekli şartların sağlanmış olması, yeterli sayıda ve nitelikte akademik çalışmanın yapılmış olması ve yabancı dil bilgisi şartı belki de yardımcı doçentlik kadrosundaki yığılmaya sebep gösterilebilir. Profesör kadrosundaki toplamda %14'lük oran da aslında akademik kariyerin sürekli bir bilgi üretme ve üretim alanında her daim aktif olmanın zorluklarıyla açıklanabilir. Bu sebeple denilebilir ki sürekli bir çalışma, hafta içi-sonu mefhumunun gözetilmemesi, mesai kavramının şeffaf olması, yeniyi ve yeniliği takip etmedeki zorunluluk ve belki de özel hayatın ikinci plana atılabilme olasılığının yüksek olması gibi şartlar akademi alanında özellikle bir hevesle araştırma görevlisi kadrosunda başlayan yığılmanın her basamakta bir miktar daha azalmasına sebep gösterilebilir. Cinsiyet bazlı değerlendirildiğinde ise kadın oranının Araştırma Görevlisi, Araştırma Görevlisi Doktor ve Öğretim Görevlisinde erkek oranına göre yüksekken, unvan derecesi arttıkça erkek sayısının artış gösterdiği görülür. Akademisyenliğin mesai mefhumu gözetmeksizin çalışma gerekliliği kadınların sayısındaki düşüşe sebep gösterilebilir. Bilindiği üzere kadının aynı zamanda hem ev hanımı hem anne hem eş rolü bir arada mümkün olabilmektedir. Bu sebeple aynı zamanda birden fazla uğraşa sahip olması ister istemez kadınların başarısını düşüren etkenlerden birisi olarak söylenebilir.

		Araştırma Görevlisi	Araştırma Görevlisi Doktor	Öğretim Görevlisi	Doktor Öğretim Görevlisi	Yardımcı Doçent Doktor	Doçent Doktor	Profesör Doktor
Erkek	Sayı	142	9	9	7	164	97	80
	Yüzde	28	1,8	1,8	1,4	32,3	19,1	15,7
Kadın	Sayı	176	10	12	4	134	50	52
	Yüzde	40,2	2,3	2,7	0,9	30,6	11,4	11,9
	Sayı	318	19	21	11	298	147	132

Yüzd	33,6	2	2,2	1,2	31,5	15,5	14
Toplam	e						

Tablo 5: Akademisyenlerin Unvan ve Cinsiyet Dağılımı

Kadın ve erkeğin, eğitimi, gelir düzeyi arttıkça ev içi rolleri paylaşma noktasında demokratikleştikleri gerçektir. Fakat Türkiye’de ev içi rollerin birbirinden farklılaştırılarak paylaşıldığı ve sorumlulukların bu şekilde paylaşıldığı tespit edilmiştir. Modernleşme süreciyle erkeklerin ev işlerine daha fazla dahil olmaları ilk elden sorumlu olarak değil de ikinci elden yardımcı pozisyonunda gerçekleşmektedir. Ev içi rolleri, ‘kadın işi’ olarak gören ataerkil toplum değerleri bu anlamda kadına daha fazla sorumluluk yüklemiş ve kadının yetiştirilmesi ve sosyalleşmesi süreçleriyle de pekiştirilmiştir. Geleneksel anlamda işinde başarılı olup, eve ekmek getirmekle yükümlü olan erkektir. Her iki cinsiyetin de bu manada hareket etmesiyle birlikte kadının kariyeri önemsiz görülerek ağırlığı ev içi sorumluluklara verilmektedir. Özellikle de kadın eğer çocuk sahibi ise neredeyse ev ile ilgili tüm işler kadına yüklenmektedir. Erkek meslektaşları kadar hızlı ilerleyemeyen kadın akademisyenlerin geçiş kadrolarında yığılma yaşamalarının belki de en büyük sebeplerinden birisi toplumsal cinsiyet baskısıyla üzerlerine atılan sorumlulukların fazlalığı ve bu noktada eşlerinden yeterli desteği görememeleri olarak belirtebiliriz. Yaşı, mesleği, statüsü ne olursa olsun genel anlamda ev içi rollerin ve özellikle çocuk bakmanın sorumluluğu kadına verildiğinden onun meslek hayatında ilerleyebilmesi çoğu zaman sınırlandırılmaktadır. Bu sebeple ‘çocuk da yaparım kariyer de’ diyen kadın akademisyenlerin çalışma şartları zorlaştıkça ve istenilen nitelikler de arttıkça kariyer basamaklarında ilerlemeleri daha ağır olarak yaşanmaktadır.

946 öğretim üyesinin üniversitelere dağılımında ODTÜ’nün 53 personel ile en kalabalık sosyolog kadroya sahip olduğu görülür. ODTÜ’yü sırasıyla 29 personelle Hacettepe Üniversitesi, 22 personelle Ankara Üniversitesi ve 21 personelle Sakarya ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversiteleri takip etmektedir. Bahsi geçen yüksek kadro sayılarının aksine Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İpek Üniversitesi ve Erzincan Üniversitesi 2 akademik personelle en az kadroya sahip üniversitelerimizi oluşturmaktadırlar (Tablo 6). Cinsiyet dağılımlarına baktığımızda ise başkent Ankara’da yer alan üniversitelerimizden Hacettepe Üniversitesi, ODTÜ ve Ankara üniversitesinde kadın akademisyen oranı erkeklere oranla çok yüksektir ve hatta Hacettepe Üniversitesindeki cinsiyet dağılımında kadınlar neredeyse erkeklerden 4 kat daha fazladır.

Tablo 6: Sosyoloji Bölümlerinin en kalabalık kadro cinsiyet dağılımı

	Erkek	Kadın	Toplam
İstanbul Üni.	14	6	20
Hacettepe Üni.	6	23	29
ODTÜ	21	32	53
Ankara Üni.	10	12	22
Muğla Sıtkı Koçman Üni.	13	8	21

Veriler incelendiğinde az personele sahip olan üniversitelerin yeni kurulmuş üniversiteler olduğu dikkat çekmektedir. 1990 öncesi kurulmuş daha köklü üniversitelerin sosyoloji bölümlerindeki akademik personel sayıları 1990 sonrası kurulan yeni üniversitelere göre daha fazla ve niteliklidir. 90 üniversitemizdeki sosyoloji kürsülerine bakıldığında bunların %27,8’inin 1990 öncesi; %72,2’sinin ise 1990 sonrası dönemde aktif oldukları kaydedilir.

1990 yılı üniversite sayılarının artmasında dönüm noktası denilebilir. Aynı yıllarda özellikle vakıf üniversite sayılarının da artması oranı paralel olarak yükseltmiştir. 2006-2008 yılları arasında Anadolu'nun her kentine üniversite açma girişimleri ile toplam 41 devlet üniversitesi açılmıştır. Üniversite sayısındaki bu ani artışın sebebi ise Meclis görüşmelerinde kurulduğu şehrin sosyo-ekonomik, kültürel, tarımsal ve sanayi alanında gelişmesine olanak sağlamak olarak belirtilmiştir. Ayrıca o dönemdeki popülist politikalar ile bilim üretmenin amaçlanmadığı yapılar vücuda getirilmiştir. Her yeni açılan üniversite bünyesinde o oranda bölüm açmış ve akademik personel ihtiyacı duymuştur (duymaktadır). Hali hazırda var olan birçok üniversitede akademik personel eksikliğinden lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi tam anlamıyla yapılamıyorken, yeni açılan üniversitelere kadro ihtiyacı var olan küçük akademik payı daha küçük parçalara ayırmaktadır. Hal böyle olunca bazı üniversitelerde bölüm var, yetersiz akademik personel var, öğrenci yok, eğitim yok gibi problemlere sebep olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında her ile bir üniversite açılması, yükseköğretimi kurumsallaştırmaktan çok yerelleştirmektedir.

Tablo 7: Akademik Kadroların Üniversiteye Yerleşme Dönemleri

		Arş. Gör.	Arş. Gör. Dr.	Öğrt. Gör.	Dr. Öğrt. Gör.	Yrd. Doç. Dr.	Doç. Dr.	Prof. Dr.	Toplam
1990 öncesi	sayı	106	8	2	0	59	38	50	263
	yüzde	40,3	3	0,8	0	22,4	14,4	19	100
1990 sonrası	sayı	212	11	19	11	239	109	82	683
	yüzde	31	1,6	2,8	1,6	35	16	12	100
Toplam	sayı	318	19	21	11	298	147	132	946
	yüzde	33,6	2	2,2	1,2	31,5	15,5	14	100

Türkiye’de üniversiteler eğitim kalitesi ve olanaklar açısından merkezi illerde yoğunlaşma göstererek prestijli üniversiteler olarak kabul edilmekte, merkeze uzak yerlerde var olan üniversiteler ise taşra üniversiteleri olarak ikincil konumda değerlendirilmektedir. Prestijli üniversiteler daha çok ülkenin batısında yoğunlaşırken, taşra olarak ikincil konumda değerlendirilen üniversiteler ise ülkenin diğer bölgelerine dağılım göstermektedir. Gerek akademisyenlerin gerekse de öğrencilerin yoğun ilgi gösterdiği köklü üniversiteler de istatistiklerden görüldüğü gibi (Tablo 7) Türkiye’de Marmara Bölgesi ve İç Anadolu bölgelerinde yoğunlaşmaktadır.

Akademisyenlerin görev yaptığı üniversiteler bölge bazında değerlendirildiğinde (Tablo 8) en yüksek rakam 296 akademisyen ile (156 erkek, 140 kadın) Marmara bölgesindedir. Ardından kadın ve erkek oranı hemen hemen eşit olan 274 kişi ile İç Anadolu Bölgesi ve 145 kişi ile de Ege Bölgesi takip eder. Akdeniz Bölgesi ise 26 akademisyen ile en az orana sahipken, Doğu Anadolu’da 95, Güney Doğu Anadolu’da ise 43 sosyolog akademisyen görev yapmaktadır. Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu’da cinsiyet farklılığı göze çarpar; erkek akademisyenler bu iki bölgede de kadınlardan oldukça fazladır. Neredeyse kadınların 2-3 katı olan erkek akademik personellerin bu bölgede fazla olmasını yine yaşanan güvenlik sorunlarına, üniversitenin yer aldığı yerdeki toplumsal yapıya, kentlerin sosyo-ekonomik düzeylerine ve üniversitelerin bilimsel yaklaşımlarına bağlayabiliriz.

Tablo 8: Akademik Kadroların Bölgelere Göre Cinsiyet Dağılımı

		İç Anadolu Bölgesi	Marmara Bölgesi	Ege Bölgesi	Akdeniz Bölgesi	Kara deniz Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi	Güney Doğu Anadolu Bölgesi	
Erkek	Sayı	138	156	75	9	38	59	33	508
	Yüzde	27,2	30,7	14,8	1,8	7,5	11,6	6,5	100
Kadın	Sayı	136	140	70	17	29	36	10	438
	Yüzde	31,1	32,0	16	3,9	6,6	8,2	2,3	100
Toplam	Sayı	274	296	145	26	67	95	43	946
	Yüzde	29	31,3	15,3	2,7	7,1	10	4,5	100

Bölgelere göre akademisyen oranları incelendiğinde en çok sosyolog akademisyene ev sahipliği yapan bölgenin %31,3 ile (296 kişi) Marmara Bölgesi olduğu görülür. İç Anadolu Bölgesi %29 ile (274 kişi) ikinci ve Ege Bölgesi de %15,3 ile 3. Bölgemizi oluşturur. Doğu Anadolu Bölgemizdeki oran %10 iken (95 kişi), grafik Akdeniz Bölgesinde en düşük frekansı (%2,7 ile 26 kişi) gösterir. Akdeniz bölgesindeki düşük rakamları üniversite sayısındaki azlık ile de açıklayabiliriz. Diğer üniversitelerle karşılaştırıldığında aslında Akdeniz Üniversitesindeki rakamların (Akdeniz Üniversitesi ve Çukurova Üniversitesi) normal yansıttığı görülmektedir. Ayrıca Tablo 8'den de görüldüğü gibi batıdan doğuya gidildikçe kadın akademisyen oranı yarı yarıya düşmektedir.

5.3. Akademik Kadroların Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Eğitim Durumları

Lisans eğitimlerini aldıkları üniversitelerde %77,8'i yurt içi üniversitelerini tercih etmektedir (Tablo 10). Ardından Yüksek lisans eğitimindeki yurt içi-yurt dışı üniversite tercihlerinde akademisyenlerin %70,4'ünün yurt içinde eğitim gördükleri görülmektedir (Tablo 10). Lisans eğitiminde neredeyse eşit olan cinsiyet dağılımı, yüksek lisans eğitimiyle değişmiş, kadınların oranı yurt dışı eğitiminde artmıştır (Tablo 9). Doktora eğitiminde ise oran yurt içinde iyice düşmüş %63,3'e inmiştir (Tablo 10). Bu eğitim sürecinde de kadınlar erkeklere göre daha fazla yurt dışı eğitimini desteklemektedirler (Tablo 9). Toplumsal cinsiyet noktasından durum okunduğunda erkeklere oranla kadınların oranının yüksek olması düşündürücüdür. 28 Şubat süreciyle zirveye tırmanan kamuda başörtüsü yasakları en fazla mağduriyeti üniversitelerde yaratmıştır. Akademinin ve iş hayatının kayıp dönemi olarak görülebilecek bu yıllarda birçok öğrenci eğitim-öğretim haklarını kullanamamış, birçok başörtülü kadının da memuriyetlerine son verilmiştir. Bu sebeple varlıklı aileler kızlarına yurt dışında eğitim olanağı sunarken, sayısız başörtülü kız öğrenci de eğitim hayatını bitirmek zorunda bırakılmıştır. AK Parti hükümetinin 1 Ekim 2013 tarihinde açıkladığı demokratikleşme paketi ile birlikte kılık-kıyafet yönetmeliğinin 5. Maddesinde yer alan kısıtlayıcı hükümler kaldırılarak hem başörtülü kız öğrencilerin hem de memurların önü açılmıştır. Şimdinin akademisyen istatistiklerinde açıkça görülmektedir.

Tablo 9: Cinsiyetlerin Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Eğitimlerinde Yerli-Yabancı Üniversite Tercihleri

	LİSANS		YÜKSEK LİSANS		DOKTORA	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Yerli	334 (%95,2)	403 (%96,4)	294 (%83,5)	373 (%88,8)	238 (%73,2)	361 (%83,8)
Yabancı	17 (%4,8)	15 (%3,6)	58 (%16,5)	47 (%11,2)	87 (%26,8)	70 (%16,2)
Toplam	351	418	352	420	325	431

Lisans eğitimlerini aldıkları üniversitelerde %77,8'i yurt içi üniversitelerini tercih etmiştir. Yurt dışı üniversitelerini tercih edenlerde de büyük kısmın Avrupa ülkelerinde lisans eğitimlerini aldıkları görülür (Tablo 10). Yurt dışında yüksek lisans oranı lisansa göre yükselerek dağılım %5 ile Avrupa ülkeleri ve %2 ile ABD iken, Avrupa'da da en çok tercih edilen ülke İngiltere olmuştur (Tablo 10). Eğitim seviyesi arttıkça akademisyenlerin yurt dışındaki eğitim oranları da buna paralel olarak artış göstermektedir. %16,6'lık kesimin doktora diplomaları yurt dışından alınmıştır. Bunların %6,8'ini ABD, %9,1'i ise Avrupa ülkelerinde eğitim görmüşlerdir. Avrupa ülkeleri içinde ise %4,5 ile İngiltere en çok eğitim görülen ülke olmuştur. Fransa ise %2,2 ile İngiltere'yi takip eder (Tablo 10). Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimlerini yurt dışında yapan akademisyenlerin ilk tercihleri Avrupa ülkeleri ardından da ABD olmuştur. Avrupa ülkeleri içinde ise en yüksek oranı İngiltere ardından Fransa oluşturmaktadır (Tablo 10).

Tablo 10: Akademisyenlerin Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Mezuniyetini Tamamladıkları Ülke

Lisans	Sayı	Yüzde	Y.Lisans	Sayı	Yüzde	Doktora	Sayı	Yüzde
Türkiye	736	77,8	Türkiye	666	70,4	Türkiye	599	63,3
ABD	10	1,1	ABD	36	3,8	ABD	64	6,8
Fransa	1	0,1	Fransa	15	1,6	Fransa	21	2,2
Almanya	5	0,5	Almanya	8	0,8	Almanya	9	1,0
İngiltere	4	0,4	İngiltere	35	3,7	İngiltere	43	4,5
Hindistan	1	0,1	Hindistan	1	0,1	Hindistan	1	0,1
Hollanda	2	0,2	Hollanda	1	0,1	Hollanda	7	0,7
İtalya	1	0,1	İtalya	1	0,1	İtalya	1	0,1
İsveç	1	0,1	İsveç	2	0,2	İsveç	2	0,2

Akademide Toplumsal Cinsiyet: Sosyoloji Bölümü Örnekleme

Çekya	1	0,1	Çekya	1	0,1	Çekya	1	0,1
			Malezya	1	0,1	Malezya	2	0,2
Belçika	1	0,1				Belçika	1	0,1
			Romanya	1	0,1	Romanya	1	0,1
Ukrayna	1	0,1						
Japonya	1	0,1						
İran	1	0,1						
Çin	2	0,2						
Tayvan	1	0,1						
			Macaristan	1	0,1			
			Amman	1	0,1			
						Avustralya	1	0,1
						Kanada	2	0,2
						İspanya	1	0,1
Toplam	769	81,3	Toplam	770	81,4	Toplam	756	79,9
Kayıp1 Veri	177	18,7	Kayıp Veri	176	18,6	Kayıp Veri	190	20,1
Toplam	946	100,0	Toplam	946	100,0	Toplam	946	100,0

Akademik personellerin lisans eğitimlerini incelediğimizde (Tablo 11) %55,6'sının sosyoloji lisans mezunu oldukları görülmektedir. %9,9' ise üniversitelerin İktisadi İdari Bilimler Fakültesinde lisans eğitimlerini tamamlamışlardır. Adı geçen fakültede oranı en yüksek bölümler ise Uluslararası İlişkiler ve Kamu Yönetimi bölümleridir. %4,9'u Edebiyat Fakültelerinden, %3,4'ü İlahiyat, %1,2'si Mühendislik ve %1,6'sı ise Eğitim Fakültelerinden lisans diplomalarını almışlardır.

Tablo 11: Akademisyenlerin Lisans Mezuniyet Derecelerini Aldıkları Programlar

	Sayı	Yüzde
Sosyoloji	526	55,6
Uluslararası İlişkiler	22	2,3

1 Akademisyenlerin, istenilen verilerine ulaşamadığı durumları belirtmektedir.

İşletme	12	1,3
Kamu Yönetimi	21	2,2
İlahiyat	30	3,2
Felsefe	20	2,1
A2	16	1,8
B3	26	2,8
C4	15	1,5
D5	16	1,6
E6	10	1,0
F7	12	1,2
G8	16	1,6
H9	35	3,8

Tablo 12: Akademisyenlerin Yüksek Lisans Mezuniyet Derecelerini Aldıkları Programlar

	Sayı	Yüzde
Sosyoloji	608	64,3
Felsefe	21	2,2
A10	16	1,6
B11	20	2,0

A2 (Siyasal Bil. Ve Ulus. İliş., Basın ve Yayın, Bilgi ve Belge Yön., Jeofizik Müh., İnsan Coğrafyası, Endüstri Müh., İş İdaresi, Çevrebilim, Kimya Müh., Sanat Tarihi, Bilgisayar Müh., Sosyal Hizmetler, Mimarlık, İspanyol Dili Ed., Bilgisayar Öğrt., Müzik Öğrt., İletişim, Batı Dilleri Ed.) Her bir bölümün oransal ağırlığı % 0,1 oranındadır.

B3 (Halkla İliş. Ve Tanıtım, Sosyal Bil. Öğrt., İstatistik, Çalışma Ekonomisi, Alman Dili Ed., Teoloji, İngilizce Öğrt., Türk Halk Bilimi, Fizik, Tarih Öğrt., Fransız Dili Ed., Şehir Planlama, Polis Akademisi, Eğitim Bilimleri) Her bir bölümün oransal ağırlığı % 0,2 oranındadır.

C4 (Sosyal Çalışma, Matematik, Felsefe Grubu Öğrt., PDR, Sosyal Antropoloji) Her bir bölümün oransal ağırlığı % 0,3 oranındadır.

D5 (Elektrik Elektronik Müh., Hukuk, Gazetecilik, Edebiyat) Her bir bölümün oransal ağırlığı % 0,4 oranındadır.

E6 (Radyo Televizyon, İngiliz Dili Ed.) Her bir bölümün oransal ağırlığı % 0,5 oranındadır.

F7 (Psikoloji, Tarih) Her bir bölümün oransal ağırlığı % 0,6 oranındadır.

G8 (Ekonomi, Antropoloji) Her bir bölümün oransal ağırlığı % 0,8 oranındadır.

H9 (İşletme; %1,3 oranında, İktisat; %1,4 oranında, Siyaset Bilimi; %1,1 oranındadır.

A10 (Bilgi ve Belge Yön., Coğrafya, Çalışma Ekonomisi, İspanyol Dili Ed., Sanat Tarihi, İnsan Kaynakları, İleri Oyunculuk, Matematik, Demografi, Adli Bilimler, Mimarlık, Orta Doğu Çalışmaları, Gazetecilik, Hukuk, İslam Çalışmaları, Spor Yönetimi) Her bir bölümün oransal ağırlığı %0,1 oranındadır.

B11 (Sosyal Çalışma, Avrupa Çalışmaları, İnsan Hakları, Türk ve İslam Tarihi, Sosyal bilgiler Öğrt., Edebiyat, Güvenlik Bilimleri, Felsefe Grubu Öğrt., İngiliz Dili Ed., Ekonomi) Her bir bölümün oransal ağırlığı %0,2 oranındadır.

C12	18	1,8
D13	8	0,8
E14	15	1,5
F15	18	1,8
G16	7	0,7
H17	41	4,4
Toplam	772	81,6
Kayıp Veri	174	18,4
Toplam	946	100,0

Akademisyenlerin yüksek lisans eğitimlerine baktığımızda, lisansta %55,6 olan sosyoloji lisans mezuniyet oranı %64,3'e çıkmıştır. %3'lük oranda Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi bölümleri yer alırken, Felsefe %2,2 ile en çok 3. tercih edilen yüksek lisans bölümü olmuştur.

Tablo 13: Akademisyenlerin Doktora Derecesini Aldıkları Anabilim Dalı

	Sayı	Yüzde
Sosyoloji	628	66,4
Felsefe	19	2,0
Tarih	11	1,2
A18	19	2,0
B19	20	2,0
C20	9	1,0
D21	16	1,7

C12 (Uluslararası İliş., Sosyal Yapı ve Değişme, Radyo Televizyon, İlahiyat, Teknolojik Çalışmalar, Halkbilim) Her bir bölümün oransal ağırlığı %0,3 oranındadır.

D13 (Eğitim Bilimleri, İktisat) Her bir bölümün oransal ağırlığı %0,4 oranındadır.

E14 (Sosyal Antropoloji, İletişim) Her bir bölümün oransal ağırlığı %0,5 oranındadır.

F15 (Psikoloji, İşletme, Kültürel İncelemeler) Her bir bölümün oransal ağırlığı %0,6 oranındadır.

G16 (Antropoloji) her bir bölümün oransal ağırlığı %0,7 oranındadır.

H17 (Tarih; %1,4 oranında, Siyaset Bilimi; %1,6 oranında, Kamu Yönetimi; %1,4 oranındadır.

A18 (Bilgi ve Belge Yön., Halkla İlişkiler ve Tanıtım, İletişim Tasarımı, İşletme, Yaşam Boyu Öğrenme, İspanyol Dili ve Ed., Felsefe Grubu Öğrt., Beden Eğitimi, Kültürel İncelemeler, İnsan Kaynakları, Etnik Çalışmalar, Bilişim, Matematik, İşletme, Aile Sağlığı, Şehircilik, Hukuk, Radyo Televizyon, Gerontoloji) Her bir bölümün oransal ağırlığı %0,1 oranındadır.

B19 (Çalışma Ekonomisi, İnkılap Tarihi, Demografi, Kültürel Antropoloji, İlahiyat, Edebiyat, Psikoloji, Eğitim Bilimleri, Sosyal Çalışma, Spor Yönetimi) Her bir bölümün oransal ağırlığı %0,2 oranındadır.

C20 (Modern Türk Tarihi, İletişim, Mimarlık) Her bir bölümün oransal ağırlığı %0,3 oranındadır.

D21 (Ekonomi, Uluslararası İlişkiler, Halkbilim, Teoloji) Her bir bölümün oransal ağırlığı %0,4 oranındadır.

Aylin ÇİÇEKLİ

E22	34	3,5
Toplam	756	79,9
Kayıp Veri	190	20,1
Toplam	946	100,0

Doktora eğitimlerinde sosyal bilimler alanının toplam oranı artarak %75,5'e kadar yükselmiş, bu oran içinde sosyolojinin payı %66,4 olmuştur. Lisans ve yüksek lisans eğitimleriyle kıyaslandığında düzenli bir artış olduğu gözlenir (sırasıyla %55,6 ve %64,3).

Tablo 14: Akademisyenlerin Lisans Programını Tamamladıkları Üniversite

	Sayı	Yüzde
İstanbul Üni.	74	7,8
Boğaziçi Üni.	51	5,4
Marmara Üni.	37	3,9
Hacettepe Üni.	72	7,6
Ankara Üni.	51	5,4
ODTÜ	100	10,6
Selçuk Üni.	36	3,8
Ege Üni.	35	3,7
Süleyman Demirel Üni.	21	2,2
İnönü Üni.	22	2,3
A23	6	0,6
B24	10	1,0
C25	12	1,2
D26	8	0,8
E27	5	0,5
F28	30	3,0
G29	14	1,4

E22 (Sosyal Yapı ve Değişme, Antropoloji, Siyaset Bilimi, Sosyal Antropoloji, Kamu Yönetimi) Her bir bölümün oransal ağırlığı %0,5-%1 aralığındadır.

A23 (Koç Üni., Osmangazi Üni., Gata Askeri Tıp Fakültesi., Celal Bayar Üni., Gaziantep Üni., Karadeniz Teknik Üni.) Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,1 oranındadır.

B24 (Yıldız Teknik Üni., Çukurova Üni., Mersin Üni., Yeditepe Üni., Polis Akademisi) Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,2 oranındadır.

C25 (Kocaeli Üni., Bilkent Üni., Bahçeşehir Üni., 19 Mayıs Üni.) Her bir üniversitenin ağırlığı %0,3 oranındadır.

D26 (İstanbul Bilgi Üni., Afyon Kocatepe Üni.) Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,4 oranındadır.

E27 (Yüzüncü yıl Üni. Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,5 oranındadır.

F28 (Dokuz Eylül Üni., Kırıkkale Üni., Erciyes Üni., Dicle Üni., Galatasaray Üni.) Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,6 oranındadır.

G29 (Adnan Menderes Üni., Muğla Sıtkı Koçman Üni.) Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,7 oranındadır.

H30	16	1,6
I31	134	14,4
J32	33	11,1
Toplam	767	81,1
Kayıp Veri	179	18,9
Toplam	946	100,0

Yurt içinde eğitimini tamamlayan sosyoloji bölümü akademisyenlerinin lisans eğitimlerinde (Tablo 14) ODTÜ %10,6'lık tercihle ilk sırada yer alırken, İstanbul Üniversitesi %7,8 ve Hacettepe Üniversitesi %7,6 ile takip eder. Boğaziçi ve Ankara Üniversiteleri de %5,4'lük eşit oranla diğer en çok tercih edilen üniversitelerdendir. Yukarıdaki verilerden şu anlaşılıyor ki; Ankara ve İstanbul gibi büyük kentler lisans eğitiminde ilk sırada yer almaktadır.

Tablo 15: Akademisyenlerin Yüksek Lisans Eğitimlerini Tamamladıkları Üniversite

	Sayı	Yüzde
İstanbul Üni.	56	5,9
Mimar Sinan G.S. Üni.	23	2,4
Marmara Üni.	25	2,6
Hacettepe Üni.	58	6,1
ODTÜ	97	10,3
Ankara Üni.	34	3,6
Selçuk Üni.	22	2,3
Cumhuriyet Üni.	20	2,1
Ege Üni.	32	3,4
Boğaziçi Üni.	21	2,2
Muğla S.K. Üni.	20	2,1
A33	16	1,6
B34	12	1,2

H30 (Pamukkale Üni., Fatih Üni.) Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,8 oranındadır.

I31 (Anadolu Üni.; %1,7 oranında, Sakarya Üni.; %1,2 oranında, Uludağ Üni.; %1,8 oranında, Cumhuriyet Üni.; %1,7 oranında, Atatürk Üni.; %1,6 oranında, Dumlupınar Üni.; %1,6 oranında, Akdeniz Üni.; %1 oranında, Mimar Sinan G.S.F.; %1,8 oranında, Fırat üni.; %1 oranında ve Gazi Üni.; %1 oranındadır.

J32 (Yurt dışındaki üniversiteleri temsil eder). Ayrıntılı bilgi için bakınız: Tablo: 6

A33 (Koç Üni., Necmettin Erbakan Üni., Maltepe Üni., Celal Bayar Üni., Abant İzzet Baysal Üni., Polis Akademisi, Sabancı Üni., Kocaeli Üni., Aksaray Üni., Karamanoğlu Mehmet Bey Üni., Süleyman Şah Üni., İzmir Ekonomi Üni., Kara Harp Okulu, Gaziantep Üni., Yeditepe Üni., İstanbul Şehir Üni.) Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,1 oranındadır.

B34 (Niğde Üni., Çkurova Üni., Bahçeşehir Üni., Harran Üni., Nevşehir Üni., Bingöl Üni.) Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,2 oranındadır.

C35	6	0,6
D36	20	2,0
E37	24	2,4
F38	7	0,7
G39	16	1,6
H40	151	16,3
I41	105	11,1
Toplam	772	81,6
Kayıp Veri	174	18,4
Toplam	946	100,0

Yurt içi yüksek lisans eğitimlerinde akademisyenler, tıpkı lisans eğitimlerinde olduğu gibi %10,3'lük bir oranla ODTÜ'yü yine zirveye taşıırken, ardından %5,9 ile İstanbul Üniversitesi, %3,6 ile de Ankara Üniversitesi gelmektedir (Tablo 15).

Tablo 16: Akademisyenlerin Doktora Eğitimlerinde Tercih Ettikleri Üniversiteler

	Sayı	Yüzde
İstanbul Üni.	80	8,5
Marmara Üni.	19	2,0
Hacettepe Üni.	68	7,2
ODTÜ	74	7,8
Selçuk Üni.	30	3,2
Fırat Üni.	19	2,0
Ankara Üni.	37	3,9
Cumhuriyet Üni.	12	1,3
Mimar Sinan G.S. üNİ.	25	2,6
Boğaziçi Üni.	10	1,1
İnönü Üni.	24	2,5
Atatürk Üni.	15	1,6
Sakarya Üni.	26	2,7
Ege Üni.	45	4,8

C35 (Dicle Üni., Yıldırım Beyazıt Üni.) Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,3 oranındadır.
D36 (Anadolu Üni., Dokuz Eylül Üni., İstanbul Bilgi Üni., Pamukkale Üni.) Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,5 oranındadır.

E37 (Yıldız Teknik Üni., Mersin Üni., Galatasaray Üni., Balıkesir Üni.) Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,6 oranındadır.

F38 (Afyon Kocatepe Üni.) Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,7 oranındadır.

G39 (Erciyes Üni., Fatih Üni.) Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,8 oranındadır.

H40 (Sakarya Üni.; %2 oranında, Uludağ Üni.; %1, Bilkent Üni.; %1, Yüzüncü Yıl Üni.; %1,2, İnönü Üni.; %1,9, Gazi Üni.; %1,8, Süleyman Demirel Üni.; %1,2, Atatürk Üni.; %1,4, Kırıkkale Üni.; %1, Dumlupınar Üni.; %1,6, Adnan Menderes Üni.; %1 oranında, Fırat Üni.; %1,2 oranındadır.

I41 (Yurt dışındaki üniversiteleri temsil eder.) Ayrıntılı bilgi için Tablo 9'a bakınız.

A42	120	11,3
Yurt dışındaki üniversiteler	157	16,6
Toplam	756	79,9
Kayıp Veri	190	20,1
Toplam	946	100,0

Sosyoloji bölümündeki akademisyenlerin eğitimlerini sosyoloji bölümünde almalarının oranının lisanstan doktora gittikçe arttığı görülür. ODTÜ, akademisyenlerin ilk en çok tercih ettiği üniversite olurken ardından İstanbul Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi takip eder. İl bazında değerlendirdiğimizde Ankara ve İstanbul gibi mega kentlerin ilk sırada olması tartışmasız kentin sosyo-ekonomik, kültürel, demografik, iletişim, ulaşım ve eğitimdeki olanaklarından kaynaklanıyor denilebilir. Ardından asıl mesele olan Ankara ve İstanbul Ekollerinin Türkiye'ye nasıl dağıldığı söz konusudur. Önceleri Ankara Ekolu olarak adlandırılan ve Amerikan Sosyolojisini kendisine öğretti olarak kabul eden akım, daha çok köy-kent sosyolojisi, kültürel çalışmalar, siyaset sosyolojisi ve sosyo-ekonomik yapı üzerine çalışmalarını yürütmüş ve betimleyici çalışmalardan çok niceliksel alan araştırmalarına eğilmiştir. İstanbul Ekolu ise Ziya Gökalp'ten sonra Hilmi Ziya Ülken, Nurettin Şazi Kösemihal ve Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu'nun önderliğinde Comte-Durkheim çizgisinde geleneksel sosyolojiye eğilimlerdir. Tarihsel süreklilik kaygısı içinde sadece İslam Medeniyeti, Tanzimat ve Meşrutiyet alanlarında birincil kaynaklar üzerinden çalışmalarını yürütmüşlerdir. Bu çerçevede dahilinde incelendiğinde görülüyor ki şu an Türkiye'de sosyoloji geleneği Ankara Ekolu'nü temsil etmektedir. ODTÜ'nün hem lisans, hem yüksek lisans hem de doktora en çok tercih edilen üniversite olması bunu göstermektedir. Ayrıca 3. sırada en çok tercih edilen üniversitenin Hacettepe, Boğaziçi ve Ankara Üniversiteleri olmaları da Ankara Ekolünün devamı niteliğindedir. İstanbul Üniversitesi'nin 2. en çok tercih edilen üniversite olması yine de Ankara Ekolu'nün oranı düşünüldüğünde düşüktür.

Yurt dışı eğitimleri incelendiğinde ise Avrupa ülkeleri ve ABD arasında sayı paylaşılmıştır. Avrupa ülkeleri içinde ise İngiltere'nin en çok tercih edilen ülke olması yine Türkiye'de Amerikan sosyolojisi ve Anglosakson tarzı bir eğitimin yerleştiğini gösterir. Temellerini Amerikan sosyolojisinden alan Ankara ekolünün Türkiye üzerindeki büyük etkisi yine kendisini gösterir.

5.5. Akademisyenlerin İlgi Alanlarına Göre Dağılımları

Sosyoloji Bölümlerindeki toplam 946 akademik personelin profil incelemelerinde en çok ilgi duyulan uzmanlık alanının (Tablo 17) yaklaşık %21 ile Toplumsal Yapı olduğu ardından da %18,5 ile Sosyoloji Tarihi olduğu görülmektedir. Sosyoloji Tarihi özelinde ise Sosyolojinin bir bilim dalı olarak doğmasına sebep olan 'modernleşme' konusu en çok ilgi duyulan alandır. Eski ve geleneksel olandan kopma, sınırların genişlemesiyle birlikte kapitalist dünya düzeninin tetiklediği bilimsel ve teknolojik gelişmeler, nüfus hareketleriyle birlikte ulus devletlerin ve kitlesel hareketlerin doğuşuyla var olan yeni düzeni temsil eden 'modernleşme'

A42 (Dumlupınar Üni., Artuklu Üni., Kocatepe Üni., Abant İzzet Baysal Üni., Bahçeşehir Üni., 19 Mayıs Üni., Necmettin Erbakan Üni., Muğla S.K. Üni., Nevşehir Üni., Pamukkale Üni., Yıldız Teknik Üni., Maltepe Üni., Erciyes Üni., Yeditepe Üni., Yıldırım Beyazıt Üni., Bilkent Üni., Fatih Üni., Uludağ Üni., Dokuz Eylül Üni., Mersin Üni., Yüzüncü Yıl Üni., Anadolu Üni., Süleyman Demirel Üni., Akdeniz Üni., Gazi Üni., Adnan Menderes Üni.) Her bir üniversitenin oransal ağırlığı %0,1-%1 aralığındadır.

toplumsal düzeni temelinden sarstığı için bugün dahi popüleritesini korumaktadır. Kırsal yapıları inceleyen sosyolojinin bir alt dalı olan Kır Sosyolojisi ise %0,6 ile en az ilgi duyulan alan olmuştur. Kır Sosyolojisini ise ardından Araştırma Yöntemleri ve İktisat Sosyolojisi takip etmektedir. Kadın ve erkek akademisyenlerin eşit oranda ilgi duydukları Kent Sosyolojisi ise %8,4'lük bir orana sahiptir. İçinde Siyaset Sosyolojisi, Kültür Sosyolojisi, Hukuk Sosyolojisi ve Kurumlar Sosyolojisi barındıran Kurumlar Sosyolojisi ve Din Sosyolojisi alt dalları da erkeklerin daha fazla ilgi alanına girerek kadınların neredeyse iki katı istatistiğe sahiptir. Toplumsal Cinsiyet alt başlığında da tam tersine kadınlar erkeklerden 5 kat daha fazla bu alana eğilerek kendi içinde buldukları eşitsizlikten bilimsel alanda yine kendi çabalarıyla çıkmak istediklerini kanıtlamaktadırlar.

Tablo 17: Akademisyenlerin uzmanlık alanlarına göre dağılımı

		Erkek	Kadın	Toplam
Kurumlar Sosyolojisi43	Sayı	47	23	70
	Yüzde	6,8	3,3	10,2
İletişim Sosyolojisi44	Sayı	25	12	37
	Yüzde	3,6	1,7	5,4
Kent Sosyolojisi	Sayı	29	29	58
	Yüzde	4,2	4,2	8,4
Toplumsal Cinsiyet45	Sayı	10	53	63
	Yüzde	1,5	7,7	9,2
İktisat Sosyolojisi46	Sayı	11	8	19
	Yüzde	1,6	1,2	2,8
Toplumsal Yapı47	Sayı	85	59	144
	Yüzde	12,4	8,6	20,9
Sosyoloji Tarihi48	Sayı	82	45	127
	Yüzde	11,9	6,5	18,5
Kır Sosyolojisi	Sayı	3	1	4
	Yüzde	0,4	0,1	0,6

43 Kurumlar Sosyolojisi alt başlığının içine Hukuk Sosyolojisi, Siyaset Sosyolojisi ve Kurumlar Sosyolojisi de dahildir.

44 İletişim Sosyolojisi alt başlığının içine İletişim Sosyolojisi, Mikrososyoloji, Edebiyat Sosyolojisi, Müzik Sosyolojisi, Sanat Sosyolojisi ve Dil Sosyolojisi de dahildir.

45 Toplumsal Cinsiyet alt başlığının içine Feminizm, tüm kadın çalışmaları ve toplumsal cinsiyet dahildir.

46 İktisat Sosyolojisi alt başlığının içine İktisat Sosyolojisi, Çalışma Sosyolojisi ve Endüstri Sosyolojisi de dahildir.

47 Toplumsal Yapı başlığına Suç Sosyolojisi, Etnisite, Tüketim Sosyolojisi, Demografi, Eğitim Sosyolojisi, Göç Sosyolojisi, Sınır Sosyolojisi dahildir.

48 Sosyoloji Tarihi başlığının içine Modernleşme, Sosyoloji Tarihi, Oryantalizm ve Bilgi Sosyolojisi dahildir.

Araştırma Yöntemleri	Sayı	9	4	13
	Yüzde	1,3	0,6	1,9
Sağlık Sosyolojisi ⁴⁹	Sayı	16	19	35
	Yüzde	2,3	2,8	5,1
Din Sosyolojisi	Sayı	41	21	62
	Yüzde	6	3,1	9
Aile Sosyolojisi	Sayı	13	20	33
	Yüzde	1,9	2,9	4,8
Diğer ⁵⁰	Sayı	14	9	23
	Yüzde	2	1,3	3,3
Toplam	Sayı	385	303	688
	Yüzde	56	44	100

SONUÇ

Türkiye’de sosyoloji bölümlerindeki akademisyen profilleri incelenerek şu sonuçlara ulaşılmaktadır:

Sosyoloji bölümlerinde lisans eğitimi gören kız öğrenci sayısı erkeklerden oldukça fazla olmasına rağmen, akademik alanda kadınların varlığı sayıca düşüktür.

Kadın ve erkek akademisyenler eleştirel bir pencereden değerlendirildiğinde uzmanlık alanlarının cinsiyete dayalı iş bölümüyle paralellik gösterdiği görülmektedir. Siyaset, hukuk, göç, sınır, iktisat, ekonomi ve din gibi alanlarda erkek akademisyenler; aile, kadın, gençlik, yaşlılık, feminizm, toplumsal cinsiyet alanlarında ise kadın akademisyenler yoğun olarak çalışmaktadırlar.

Ünvan derecesi yükseldikçe, eşit olan kadın-erkek akademisyen oranında kadınların sayısında fark edilir azalmanın yaşandığı görülmektedir.

1990 yılı öncesinde kurulan köklü üniversitelerde personel yığılması yaşanırken, 1990 sonrası kurulan üniversitelerde personel açığı yaşanmaktadır. Cinsiyet bağlamında incelendiğinde ise kadın akademisyenler köklü ve ülkenin batısındaki üniversitelerde yoğunlaşırken, erkek personeller ise daha çok taşra ve ülkenin doğusundaki üniversitelerde görev yapmaktadırlar.

Lisans eğitiminden doktora eğitimine doğru gidildikçe akademisyenlerin yurt dışında eğitim görme oranları artmakta, ayrıca yurt dışı eğitimini tercih edelerin büyük çoğunluğunu ise kadın akademisyenler oluşturmaktadır.

Yurt dışı eğitimini tercih eden akademisyenlerin en çok gittikleri ülke ABD iken ardından gelen AB ülkelerinde ise ilk sırada tercih edilen ülke İngiltere’dir. Eğitimlerini yurt içinde alan akademisyenlerin de çoğunlukla başkent Ankara’da eğitim aldıkları görülmektedir.

KAYNAKÇA

49 Sağlık Sosyolojisi içine Yaşlılık Sosyolojisi, Spor Sosyolojisi, Beden Sosyolojisi, Çevre Sosyolojisi, Gençlik Sosyolojisi, Gıda ve Beslenme Sosyolojisi dahildir.

50 Diğer olarak adlandırılan kategoride Sosyal Psikoloji ve Sosyal Antropoloji alanları yer almaktadır.

- Acar, F. (1988). 'Türkiye Üniversitelerinde Kadın Öğretim Üyeleri'. 75. Yılda Kadınlar ve Erkekler. (ed. A. Berktaş Hacumirzaoğlu. Tarih Vakfı Yayınları. İstanbul. 313-321.
- Acker, J. (1992). From Sex Roles to Gendered Institutions. *Contemporary Sociology*, 21(5), 565-569.
- American Association of University Professors. (2014). Table 5: Average Salary for Men and Women Faculty by Category. Affiliation and Academic Rank 2013-2014. Annual Report on the Economic Status of the Profession.
- Australian Government, Departments of Education and Training, 'Table2.6 Number of Full-time and Fractional Full-time Staff by State, Higher Education Institution. Current Duties and Gender. 2014. European University Institute.
- Aytaç, M. ve Aytaç ,S. (2001). Akademisyenlerin Çalışma Yaşamı ve Kariyer Sorunları. Uludağ Üniversitesi Araştırma Fonu İşletme Müdürlüğü.
- Bora, A. (2011). Kadınların sınıfı ücretli ev emeği ve kadın özneliğinin inşası. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Canadian Association of University Teacher s. The Changing Academy. CAUT Education Review. Vol.12. no.1 (January 2010).
- Clark, L. L. (2008). Women and Achievement in Nineteenth-century Europe. Cambridge University Press.
- Costas, I. (1996). The Admission Requirements for Women to University and to Professions on International and Historical Basis: Women in Academic Life. Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi (9).
- Çakır, S. (1996). II. Meşrutiyette İkinci Kadın Hareketi ve Kadın Dünyası Dergisi, İstanbul. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Devlet Personel Daire Başkanlığı (2015). Üniversitelere İlişkin Sayısal Veriler. <http://www.dpb.gov.tr/tr-tr/istatistik/universitelere-iliskin-sayisal-veriler-> (erişim tarihi: 25.12.2016).
- Durakbaşı, A. (2007). Halide Edip: Türk Modernleşmesi ve Feminizm. İstanbul. İletişim Yayınları.
- Ghara, T.K. (2016). Status of Indian Women in Higher Education. *Journal of Education and Practice*. Vol.7. No: 34. (58-64).
- Gönen, E., Hablemitoğlu, S., Özmete, E. (2004). İş ve Aile Yaşamının Dengelenmesi Akademisyen Kadınlar Üzerinde Bir Araştırma. İstanbul. Dönüşüm Yayınları
- Güneş, A. (2005). Kemalist Modernleşmenin Adab-ı Muaşeret Romanları: Popüler Aşk Anlatıları. Yüksek Lisans Tezi. Bilkent Üniversitesi.
- Grove, J. (2013). 'Global Gender Index, 2013'. *Times Higher Education*. World University Rankings.<https://timeshighereducation.co.uk/features/global-gender-index-2013/2003517.article>.
- Healy, G., Özbilgin, M. ve Aliefendioğlu, H. (2005). 'Academic Employment and Gender: a Turkish Challenge to Vertical Sex Segregation'. *European Journal of Industrial Relations*. 11(2). 247-264.
- Higher Education in the UK, UCU Calls for Wage Audits As Gender Pay Gap Endures. *Times Higher Education* April 2013.
- Julia, M. (2000). Constructing Gender: Multicultural Perspectives in Working with Women. Belmont. California. Brooks/Cole Thomas Learning.
- Kandiyoti, D. (1997). Cariyeler, Bacılar, Yurttalar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler. İstanbul. Metis Yayınları.

- Kettle, J. (1999). *Good Practices, bad attitudes: An Examination of the Factors Influencing Women's Academic Careers*. London. Taylor and Frances.
- Kezar, A. (2005). *Gendered Futures in Higher Education: Critical Perspectives for Change*. *Review of Higher Education*, 28. 436-437.
- Kıray, M.B. (1984). *Büyük Kent ve Değişen Aile. Türkiye'de Ailenin Değişimi-Toplumbilimsel İncelemeler*. (der. N. Erder), Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını.
- Kongar, E. (1995). *İmparatorluk'tan Günümüz Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*. Cilt 1-2, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Köker, E. (1988). *Türkiye'de Kadın, Eğitim ve Siyaset: Yükseköğrenim kurumlarında kadının durumu üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Enstitüsü, Ankara.
- Mason, M. A. (2013). 'What You Need To Know If You Are an Academic and Want to be a Mom'. <https://www.nytimes.com/roomfordebate/2013/07/08/should-women-delay-motherhood/what-you-need-to-know-if-youre-an-academic-and-want-to-be-a-mom> (erişim: 20.10.2017).
- OECD (2017). 'Bir Bakışta Devlet Raporu'. <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-37779042> (erişim: 19.10.2017).
- Özbilgin, M. ve Healy, G. (2004). 'The Gendered Nature of Career Development of University Professors: the case of Turkey'. *Journal of Vocational Behavior*. Vol.64, No: 2, 358-371.
- Sancar, S. (2017). *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti*. İstanbul. İletişim Yayınları.
- Şentürk, B. (2015). *Çokuz ama Yokuz: Türkiye'deki Akademisyen Kadınlar Üzerine Bir Analiz*. *Vira Verita e-journal*, 1-22.
- Yüksek Öğretim İstatistikleri (ÖSYM-2016). *Lisans Düzeyindeki Öğrenci Sayıları*. <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-69421/h/29lisansogretimalan.pdf> (erişim: 19.10.2017).
- Zeytinlioğlu, I.(1999). 'Constructed Images as Employment Restrictions: Determinants of Female Labour in Turkey'. (ed. Z.F. Arat). New-York. Pelgrave. 183-197.
- www.bbc.com/news/education-36266753
- <http://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10195> (erişildi: 22.09.2017)